

מלחמה בשבע חזיתות: האם ישראל הצליחה לשנות את המאזן האסטרטגי באזור?

written by אלי קלוטשטיין | 06.05.2025

בחודשים הראשונים של המלחמה, כאשר ההלם הראשוני של מתקפת 7 באוקטובר עוד ניכר בישראל, הבינה מערכת הביטחון כי לא מדובר במערכה מול החזית העזתית בלבד. בתוך זמן קצר התפתחה המלחמה לעימות רב-זירתי, שמערב כמה מארגוני הפרוקסי שהקימה רפובליקת הטרור האיראנית במזרח התיכון. גם אם לא הייתה זו הכוונה המקורית, ואולי אפילו אם טהרן נגררה לכך בידי יחיא סנואר וחבריו ^[1] טבעת האש, כך התברר, נסגרה על ישראל מכל עבר.

וכך, בעוד התמרון הקרקעי בעזה החל בסוף אוקטובר, ולאחר שחיזבאללה הצטרף ללחימה ב-8 באוקטובר ואט-אט הגביר את היקף ותזמון מתקפותיו, מצא צה"ל את עצמו מגן על ישראל גם בחזיתות אחרות: סוריה, יהודה ושומרון וגם ירדן. באופן תקדימי הצטרפו למערכה גם ארגוני טרור בגזרות מרוחקות יותר ^[2] החות'ים בתימן, למשל, החלו לשגר כטב"מים לעבר ישראל בסוף אוקטובר 2023, ואף ירו לעברה טיל בליסטי ראשון ב-31 באוקטובר 2023. ימים ספורים לאחר מכן הצטרפו לחגיגה גם מיליציות שיעיות מעיראק, ששיגרו מתחילת נובמבר 2023 כטב"מים לישראל במשך כשנה.

השיא הגדול של התרחבות המלחמה הגיע בליל מוצאי שבת, בין 13 ל-14 באפריל 2024, כאשר לראשונה אי פעם שיגרה איראן מתקפה ישירה על ישראל ^[3] כטב"מים, טילי שיוט וטילים בליסטיים. המתקפה הישראלית באיראן בתגובה לשיגור הטיילים, שבה הושמדה סוללת טילי S-300 באספהאן, שתפקידה היה להגן על המתקן הגרעיני בנתנז, סימנה את פתיחת המערכה בחזית האיראנית עצמה.

הפעולה של צה"ל בשטחי הרפובליקה האסלאמית הצטרפה לתקיפות קודמות שביצעו כוחות הביטחון ביתר שש הזירות שמהן נוהלה נגדה המערכה של הציר השיעי, כפי שחשף שר הביטחון דאז, יואב גלנט, בדצמבר 2023. "אנחנו נמצאים במלחמה רב-זירתית, אנחנו מותקפים משבע גזרות שונות ^[4] עזה, לבנון, סוריה, יהודה ושומרון, עיראק, תימן ואיראן", אמר באותה עת גלנט, "הגבנו ופעלנו כבר בשש מתוך הגזרות האלה".

מאז השתנתה פני המערכה באופן מהותי. מעט יותר מ-16 חודשים חלפו מאז שגלנט אמר את הדברים הללו, וישראל הותירה חותם בכל אחת משבע הזירות הללו ^[5] והמאזן האזורי שנטה לטובת איראן, לצד קריסת ההרתעה הישראלית, כבר נראה אחרת לחלוטין.

בתוך ההתנהלות היומיומית במלחמה, בשחיקה המתמשכת של הקרבות בזירות השונות, קשה אולי להרים מבט לרגע ולראות מלמעלה את התמונה האסטרטגית הכוללת, את הזירה הרחבה

יותר. המיקוד בלחימה, בנופלים ובנפגעים, בפוליטיקה ובכלכלה, בהתכתשות היומיומית הפנימית שלנו ? כל אלה מסכלים לעיתים את יכולתנו להעריך כיצד נראים פני הדברים בממד הביטחוני במבט ארוך טווח.

אלא שדווקא למרות הקשיים חובה עלינו לעשות זאת. עד כה מנתה ישראל 1,863 הרוגים במערכה, כולל 1,265 חיילי צה"ל. כדי להבין טוב יותר את המחירים ששילמנו בדם וגם במדדים אחרים, את הכדאיות של המשך הלחימה, ובעיקר גם לחשוב כיצד לתכנן את המשך המערכה ? עלינו להיישיר מבט למציאות בזירות השונות, בנפרד וביחד, ולתפוס מה עברנו מאז 7 באוקטובר ועד היום.

מקור ראשון

עזזה

סיכויי הסלמה:

חשש גבוה

עד כמה פעילה הזירה?

עצימות בינונית-גבוהה

תמיכה עממית:

בתחילת המערכה
גבוהה, כעת פוחתת

טילים, רקטות וכטב"מים:

תאריך אחרון:
13 באפריל 2025

כמות פריטים: כ-13,300
רקטות וכטב"מים

מגמה כוללת: חיובית

חמאס החל את המלחמה הזאת כשיתרון ההפתעה לצידו, אחרי שהכריע תוך יממה את הגנות הצבא החזק ביותר במזרח התיכון וחיסל את ההרתעה הישראלית. במהלך שלושה שבועות שחלפו בין 7 באוקטובר לכניסה הקרקעית של צה"ל לעזה היה סיפק בידיו להכין את הרצועה למתקפה, להציב את מערכי ההגנה שלו ולהחביא את מפקדיו.

אלא שחמאס לא יכול היה לעוצמתו הגדולה של צה"ל: אם לפני שמחת תורה התשפ"ד הכוח הלוחם שלו כלל בין 20 ל-30 אלף איש לוחמים מאומנים, ההערכות הן שישראל הרגה כמחצית ממנו, לפי אומדנים מחמירים. אומנם ארגון הטרור העזתי פתח בגיוס של מחבלים חדשים, אבל המצב בשטח, הצורך להתחבא והמחסור באימונים ² כל אלה משמעותם שבהכרח מיומנותם של המגויסים החדשים לא תגיע לרמתם של אלה שאבדו.

יתרה מכך, חמאס איבד חלק גדול ממצבורי הנשק שהחזיק ערב המלחמה, ולפי הערכות מעודכנות הוא מחזיק בידיו כעת כמה עשרות רקטות לטווח רחוק (45 קילומטרים), וכמה מאות רקטות לטווחים קצרים יותר. כל זאת, אחרי שבמהלך המלחמה שיגר לעבר ישראל מעל 13 אלף פריטים תלולי-מסלול. נוסף על כך, חמאס איבד את מרבית ההנהגה הצבאית והמדינית הבכירה שלו ברצועה, לצד רבים ממפקדי החטיבות, הגדודים והפלוגות ³ כך שמערך הפיקוד והשליטה שלו אבד כמעט לחלוטין.

במקביל החלה מגמה של ירידת התמיכה העממית בחמאס: הפגנות נרחבות נגד ארגון הטרור, תופעה שלא הייתה כמותה זה שנים, תפסה את תשומת הלב העולמית והמקומית. גם ברשת נשמעות תלונות נגד הארגון ופעולותיו, כולל בפנים גלויות ⁴ מה שבעבר גרר באופן מיידי תגמול מיידי מחבלי חמאס.

בה בעת, חמאס הוכיח כבר כי הוא אויב שאסור לזלזל בו, וכי הוא מחזיק כמה הפתעות בשרוול. גם צורת הפעולה שהארגון נאלץ לעבור אליה בעקבות האבדות הרבות שספג, לוחמת גרילה, מחייבת את צה"ל לשמור על עיניים פקוחות ללא הרף. הימצאות החטופים בשטח, והסכנה שחלקם ייפצעו בקרבות או שחמאס יפגע בהם עקב התקרבות חיילים, כופה על ישראל להתקדם בזהירות ברצועה, עקב בצד אגודל, ולבחון כל העת את המודיעין, את השטח ואת התפתחות הלחימה.

עם זאת, קשה לדמות את חמאס לאותו ארגון טרור שהיה ערב המלחמה, וגם הסיכון שנשקף ממנו אינו זהה. ככל שישראל תמשיך להילחם בו, הוא צפוי להוות סיכון קטן עוד יותר, לאבד עוד ועוד נכסים, כולל מנהרות ורקטות ⁵ והסכנה ממנו תפתח. הראיה: גם האופן שבו דיכא את המחאות נגדו, שכלל כמובן אלימות נרחבת, לא הרתיע את המפגינים מלהמשיך בשבועות האחרונים לצאת נגדו בפומבי.

בהתאם, רה"מ בנימין נתניהו הגדיר את מטרותיה של ישראל בשלב הבא של המערכה בעזה: ניצחון על חמאס והכרעתו, כך שלא יוכל לשלוט עוד בעזה, להוות איום על תושבי העוטף ⁶

שיוכלו לחזור לבתיהם באופן מלא ובביטחון גמור [2] ולהתארגן מחדש ככוח לוחם. ניצחון כזה ייעשה באמצעות חיסול ראשי חמאס הנוותרים ומפקדי הכוחות הבכירים, לצד המשך הלחץ על האוכלוסייה האזרחית וניסיון לבדל אותה כמה שיותר מחמאס. הרחבת המבצע בעזה, שאושרה השבוע על ידי הקבינט, אמורה לנסות לבודד את האוכלוסייה מחמאס, ואם יש צורך גם להעביר את השליטה בחלוקת הסיוע ההומניטרי אליה לידי ישראל. זה ניסיון למהלך שמתכתב בדיוק עם הרעיון הזה.

בסופו של דבר ישראל שואפת להביא את הרצועה בעזה למצב שבו ניתן יהיה ליישם הלכה למעשה את החזון שהציע נשיא ארה"ב דונלד טראמפ: הגירה של תושבי הרצועה מעזה, ולבסוף שיקומה מחדש ללא חשש מנחת זרועו של חמאס שם.

יהודה ושומרון

סיכויי הסלמה:

חשש גבוה

עד כמה פעילה הזירה?

עצימות בינונית-גבוהה

תמיכה עממית:

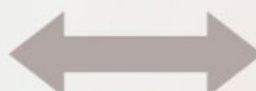

בתחילת המערכה
גבוהה, כעת לא ידוע

ירי טילים ורקטות:

תאריך אחרון: ללא

מגמה כוללת: מאוזן

כמעט מרגע פרוץ המלחמה בעזה נעשו ניסיונות מצד גורמים שונים, ובהם חמאס, הג'יהאד האסלאמי ואיראן, לעורר את תושבי יהודה ושומרון הפלסטינים להצטרף למערכה באמצעות מעשי טרור נגד חיילי צה"ל, מתקפות נגד המתיישבים היהודים ואפילו פיגועים בערים בלב הארץ. ההיגיון היה לאלץ את צה"ל ומערכת הביטחון להקצות קשב, משאבים וכוח אדם לזירה זו, כדי שלא יוכלו להפנות את מלוא תשומת ליבם למלחמה ברצועה.

נתוני שב"כ יכולים לשפוך אור על השאלה אם יש ביטוי למגמה הזאת בשטח: בשנת 2024 נהרגו 46 ישראלים בפיגועי טרור ביהודה ושומרון ומעבר לקו הירוק (לא כולל המלחמה בעזה) ו-337 נפצעו. בשנתיים שלפני כן, 2023 ו-2022, נרצחו 43 ו-33 ישראלים בהתאמה, ונפצעו 224 ו-281. הנה הנתונים גם ביחס לפיגועים משמעותיים שביצעו מחבלים וכאלה שסוכלו: ב-2024 בוצעו 231 פיגועים "משמעותיים" ביהודה, שומרון ובירושלים, ו-1,040 סוכלו; ב-2023 בוצעו 414 פיגועים, ו-1,032 סוכלו; ב-2022, לעומת זאת, הנתונים נמוכים בהרבה § 204 פיגועים ו-472 סיכולים. בשלושת החודשים הראשונים של 2025, אגב, בוצעו 25 פיגועים וסוכלו 420 ניסיונות לפיגועים משמעותיים. עשרה ישראלים נהרגו ו-71 נפצעו.

מה מלמדים הנתונים הללו? ראשית כול, על קטלניותם הרבה יותר של הפיגועים בשנה החולפת ביהודה ושומרון. בהשוואה למצב ב-2022, כמות הפיגועים גדולה בהרבה. ברבע השנה הראשון של 2025 כמות ניסיונות הפיגועים גדולה מאוד. הנתונים הללו מעידים על הרצון הגדול של גורמים שונים להבעיר את השטח, להצית אינתיפאדה חדשה ולהפוך את יהודה ושומרון לזירה נוספת שעומת תצטרך ישראל להתמודד במלוא הכוח.

כתוצאה מכך נאלץ צה"ל לצאת לכמה מבצעים במחנות הפליטים באזור, ושם הוא מבצע תהליך "עזתיזציה" § או במילים אחרות, הרס בקנה מידה נרחב וחיסול הרבה מאוד מחבלים. מבצע "חומת ברזל", שיצא לדרך בינואר השנה, נמשך ללא הפסקה מאז, והתמקד עד כה בג'נין, טול כרם והמחנות סביבם § ובאחרונה גם זלג לשכם. בסוף השנה שעברה ניסתה הרשות הפלסטינית את כוחה לפעול גם היא בג'נין, אולם עצם המבצע, שכלל מעצרים של כמה עשרות פעילי טרור, הדגיש עד כמה היא לא רלוונטית: צה"ל נאלץ תוך זמן קצר להיכנס לשם ולבצע את העבודה בעצמו.

הטרור ביהודה ושומרון זוכה לרוב גבית משמעותית מאוד של טהרן § החל בהברחות של כלי נשק שנועדו להפר את האיזון בשטח ולהגביר את יכולותיהם של ארגוני הטרור, עבור בהכנסת אלפי כלי נשק קלים וכלה באמצעי חבלה תקיניים. האיראנים לא מפסיקים לנסות לחמש את המחבלים באזור, מתוך רצון להסיח את דעתה של ישראל. עיקר ההברחות נעשה דרך הגבול הפרוץ מירדן, על אף כל הניסיונות הישראליים לתגבר את הכוחות בגבול.

ביהודה ושומרון, אם כן, משקיע צה"ל מאז תחילת המלחמה לא מעט מאמץ כדי לייצב את השטח. הוא מתמודד גם עם המחבלים ששחררו בעסקאות האחרונות, ולפי שעה ההישג הגדול הוא שהמצב לא יוצא משליטה: יהודה ושומרון לא הפכה לזירה מרכזית במלחמה, וכנראה המצב

שם לא שונה ממה שהיה לפני המערכה בעזה.

יתרה מכך, הפעילות של צה"ל במחנות הפליטים מנסה לייצר מציאות חדשה, להבהיר גם בצד הזה של הקו הירוק את המחיר של התמיכה בטרור והמאבק בישראל. באופן פרטני, ההרס הנרחב של המחנות והמבנים שבהם הוא גם טיפול בסמל פלסטיני מובהק של המלחמה באתוס הישראלי, האופן שבו הנציחו את הפליטות ואת חוסר נכונותם להתפשר על תביעות כגון זכות השיבה.

בתחילת המלחמה, כך הראו סקרים שנעשו בקרב הפלסטינים, הייתה התמיכה ביהודה ושומרון בפעולות חמאס, בראשיו ובדרך הטרור גבוהה מאוד, אפילו ביחס לדעתם של העזתים. מכיוון שמאז ספטמבר כמעט לא נעשו סקרים כאלה, קשה לדעת מה הלך הרוח של האוכלוסייה הפלסטינית ביהודה ושומרון כיום, אך ניתן להניח כי ההתפתחויות בשטח והלחץ על האזרחים [?] כולל הניצחונות של ישראל בלבנון, בסוריה, ההישגים בעזה ואפילו הפעילות בשטחי הרש"פ [?] עושים את פעולתם על האוכלוסייה שם.

אם תמשיך ישראל בקו הפעולה הזה, אולי תצליח להבהיר כי לטרור ולמאבק נגדה, לשלילת הלגיטימיות של קיומה [?] לכל אלה יש מחיר, וכי עדיף לחפש פתרון ופשרות, ולא להמשיך במלחמה חסרת התוחלת נגדה.

לבנון

סיכויי הסלמה:

חשש בינוני-נמוך

עד כמה פעילה הזירה?

עצימות נמוכה-בינונית

תמיכה עממית:

ירדה, בעיקר בחלקים הלא
שיעיים של האוכלוסייה

ירי טילים ורקטות:

תאריך אחרון: 28
במרץ 2025 (ארגונים
פלסטיניים, לכאורה)

כמות פריטים: כ-15,000

מגמה כוללת: חיובית

סיכום של המצב בחזית הלבנונית, אי שם בתחילת ספטמבר 2024, היה מגלה כי צה"ל וחזבאללה עדיין מנהלים קרבות על "המשוואות" ושמירתן: צה"ל תקף בלבנון, השמיד יכולות וחיסל בכירים בארגון הטרור, ובתגובה הורה חסן נסראללה על ירי נרחב יותר לעורף הישראלי.

החלטתה של ישראל להוריד את הכפפות בסוף אותו חודש, תחילה במבצעי הזימוניות ומכשירי הקשר, ובהמשך בחיסול מרבית הנהגות הבכירה של חיזבאללה, כולל נסראללה עצמו [?] שינתה את המשוואה הכי יסודית מול לבנון מקצה לקצה. צה"ל גם יצא בהמשך למבצע קרקעי שכלל את ניקוי אזור הגבול בדרום לבנון, והיכה את לוחמי הארגון השיעי שוק על ירך. נראה היה מרבית הזמן שמחבלי חיזבאללה נקלעו להלם, ולקח זמן גם להנהגה החדשה להתאושש ולארגן את השורות.

הסכם הפסקת האש בנובמבר, שמאז החזיק מעמד ולא קרס, לא סימן טובות לחיזבאללה: די מהר התברר כי המהלומה הכבדה של צה"ל שחקה עד דק את ההרתעה והילת הכוח של הארגון השיעי בתוך לבנון עצמה, וכי השפעתו פחתה באופן ניכר. יכולתו הצבאית פחתה, והוא מתקשה להשתקם. כניסתו של ממשל טראמפ הוסיפה ללחץ של הממשלה בביירות על הארגון, וסימנה כי ייתכן שכעת נפתח עידן חדש בלבנון.

כך מצא את עצמו מי שנחשב לארגון הטרור הגדול והעוצמתי באזור במצב כלכלי קשה, אחרי שאיבד יותר ממרבית מלאי הטיילים שלו, כלי נשק, נכסים אסטרטגיים וגם שליטה במקומות כגון שדה התעופה בביירות. יתרה מכך, חיזבאללה ראה כיצד ממנים נשיא וראש ממשלה חדשים בלבנון, במובנים רבים מעל לראש שלו ובלי להתחשב בדעתו. אף שהוא עדיין מחזיק בשורת תיקים בממשלה, כוחו נחלש.

עדות לכך הוא השיח שהחל במדינה באופן נרחב על האפשרות לפרק את חיזבאללה מנשקו, לצד ארגוני טרור אחרים במדינה. המדינה מצהירה בגלוי כי היא מעוניינת במונופול על הפעלת הכוח, מה שמתיישר עם הקו שארה"ב וישראל מובילות, בניגוד לעמדת חיזבאללה, כמובן.

גם נפילת משטר אסד בסוריה והאיומים של צה"ל להפציץ את שדה התעופה של ביירות אם יימשכו הברחות הנשק לחיזבאללה העמידו את הארגון בפני שוקת שבורה: אבד לו הנתב הקרקעי של הברחות נשק מאיראן, שיתוף הפעולה שלו בסחר בסמים עם משטר אסד נגוז, והוא גם לא הצליח להשתקם כלכלית או צבאית באמצעות הברחות מהאוויר.

בנוסף, נראה כי התמיכה הרחבה שקיבל הארגון לפני המלחמה [?] בעיקר מהאוכלוסייה השיעית [?] נגוזה בקרב חלקים רבים של הלבנונים, במה שבא לידי ביטוי אפילו בעימותים אלימים. הממשלה החדשה מעוניינת למשוך השקעות בינלאומיות למדינה כדי לשקם את כלכלתה ואת הנזק שנגרם לה במלחמה, והיא מבינה, כמו גם האוכלוסייה המקומית, שאחד התנאים העיקריים של המשקיעים הזרים לכך הוא פירוק הנשק של חיזבאללה והסכנה שישתלט מחדש על המדינה.

במבט כולל, חיזבאללה כיום אינו דומה כלל לארגון שהיה ערב המלחמה. מנהיגו הכריזמטי חוסל

והוחלף במזכ"ל שאינו קרוב בעוצמתו לנשראללה, התמיכה הממשלתית והאזרחית בו ירדה, הוא איבד נכסים רבים, מתקשה להשתקם ולשלם כסף לפעיליו [?] ועומד בפני איומים לפרק אותו מנשקו. צה"ל הצליח לשנות תוך חודשיים את המציאות הלבנונית, ואם המצב הזה יחזיק מעמד יש בכך סימן טוב מאוד לישראל.

בה בעת, דווקא ארגון טרור פצוע יכול להיות מסוכן מתמיד. אומנם חיזבאללה איבד נכסים, אך הוא תמיד יכול להפגיע. אם ירגיש כי הברירה שעומדת בפניו היא לחדול או ליזום מלחמה נוספת עם ישראל, הוא עשוי בכל זאת להסתכן באובדן יתרת הלגיטימציה הפנימית שלו בלבנון ולצאת למערכה. מצידו, צה"ל צריך להמשיך להוכיח [?] כפי שעשה מאז הפסקת האש [?] שלא יסבול כל ניסיון של חיזבאללה להשתקם, וכי ימנע ממחבלים לבנות את מוצביהם על הגבול. כך יוכל גם לשקם את הביטחון והאמון של תושבי הצפון בו, כדי שיחזרו לבתיהם ולשגרת חייהם.

סוריה

סיכויי הסלמה:

חשש נמוך

עד כמה פעילה הזירה?

עצימות נמוכה

תמיכה עממית:

לא קיימת

ירי טילים ורקטות:

תאריך אחרון: ללא
כמות פריטים: כ-60

מגמה כוללת: חיובית

עד תחילת מלחמת חרבות ברזל הייתה סוריה הזירה העיקרית של ההתגוששות בין צה"ל לאיראן, כאשר מערכת הביטחון נקטה פעולות מב"מ ("המערכה שבין המלחמות") כדי למנוע התבוססות של גורמים וכוחות פרו-איראניים במדינה השכנה. אלא שלפחות עד נפילת משטרו של בשאר אל אסד בתחילת דצמבר 2024, הייתה זו אחת החזיתות השקטות יותר במלחמה.

אחד השינויים החיוביים שהפגין צה"ל, כלקח שנלמד מ-7 באוקטובר, אירע מיד אחרי נפילת המשטר הישן בדמשק: ישראל יצאה למבצע יזום, התקפי ונועז להשמדת כל היכולות של צבא סוריה, כולל תשתיות של רקטות, כלי שיט וטיס, משוריינים ועוד [?] כל מה שיכול להוות בעתיד איום על ישראל לו ייפול בידיו של משטר ג'יהאדיסטי לוחמני. המהלומה הזאת הפגינה את התמורה המחשבתית שביצעה מערכת הביטחון, ובאחת הצליחה לעקר כמעט לחלוטין את הסכנה שנשקפה לישראל מצידה המזרחי של גדר הגבול בגולן.

עלייתו של אחמד א-שרע, שלפחות עד כה הפגין גישה עוינת לאיראנים, שיחקה תפקיד חשוב גם היא מבחינת ישראל: סוריה נפלה כאחת מאבני הבניין של הציר השיעי שבנתה טהרן, ואנשי המיליציות השיעיות עזבו את המדינה או נתפסו בידי המשטר החדש. חשוב מזה, סוריה כבר לא יכולה לשמש את איראן כנתיב יבשתי להברחת אמצעי לחימה, אנשים וכספים לחיזבאללה, שזקוק לכך עד מאוד אחרי המכה שספג במלחמה.

בימים האחרונים החלה מעורבות מחודשת של ישראל בזירה הסורית עקב המתרחשות והאירועים האלימים בין המשטר לבין הדרוזים ששוכנים במדינה. באופן תקדימי, צה"ל החליט לתקוף בסוריה כדי להעביר מסר למשטר החדש שהוא יגן על הדרוזים, שיש להם קשרי משפחה עם בני העדה בארץ. נותר עוד לראות לאן תיקח את צה"ל המגמה החדשה הזאת, ואם תסחוף אותו למעורבות בקרבות במדינה השכנה [?] לא בהכרח מהלך שמבשר טובות לנו. ניתן לקוות שהמסרים שמעבירה ישראל, לצד איומים, יעשו את המלאכה.

גם סוריה, אם כן, לא הייתה במהלך המלחמה המוקד העיקרי של הקרבות. עם זאת, צה"ל הצליח במהלך סוחף של ימים אחדים לנצל את ההתרחשויות שם לטובתו ולשנות את פני הזירה באופן מוחלט, כך שלא תוכל להוות [?] לפחות בזמן הקרוב [?] איום על ישראל ואזרחיה. אם לא תיאלץ מערכת הביטחון להתבוסס בבוץ הסורי כדי להגן על הדרוזים שם, הרי שנעשתה כאן מלאכה חשובה וטובה עד מאוד.

עיראק

סיכויי הסלמה:

אפסי

עד כמה פעילה הזירה?

ללא לחימה

תמיכה עממית:

לא קיימת

ירי טילים ורקטות:

תאריך אחרון:
11 בנובמבר 2024

כמות פריטים:
כ-300 כטב"מים

מגמה כוללת: חיובית

הזירה העיראקית לא הייתה הפעילה ביותר מאז פתיחת המלחמה, אך היא כן הייתה קטלנית: שני לוחמי מילואים נהרגו מפגיעת כטב"מ ששוגר מעיראק באוקטובר. עם זאת, קשה להגזים בחשיבות של הזירה הזאת למאמץ הכולל של המלחמה, או להציג אותה כאיום אסטרטגי של ממש.

יתרה מכך, ימים ספורים לפני כניסתה לתוקף של הפסקת האש בין ישראל לחיזבאללה בנובמבר הודיעו המיליציות העיראקיות שגם הן מפסיקות את שיגורי הכטב"מים לישראל. הרקע לכך היה האיומים של ישראל נגד הממשלה בבגדד כי תגיב במתקפה משלה בעיראק אם לא יחדלו המיליציות ממעשיהן, וכן ההבנה שכוחה הגדול של ישראל הצליח להכריע גם את חיזבאללה בלבנון, שנחשב עוצמתי בהרבה מהן. לכך נלווה גם לחץ אמריקני כבד, שביקש להרחיק את עיראק ממעגל הסכסוך מול ישראל, בשביל למנוע הסלמה.

בעת הנוכחית מופעל לחץ כבד של ארה"ב על הממשלה בבגדד לעודד את המיליציות להתפרק לחלוטין מנשקן, מה שהוביל אותן לשקול ברצינות ² לפחות לפי הדיווחים ² את האפשרות הזאת. לפי ניתוחים של פרשנים, התמורה הזאת, שכוללת את אובדן הקשר ל"התנגדות" נגד ישראל, מובילה אותן לחפש דרכים נוספות להצדיק את קיומן ² שכוללות איומים על המשטר הסורי החדש.

במבט מסכם, עיראק מעולם לא הייתה המוקד העיקרי של המערכה, אך היא דווקא עברה ממצב של לחימה פעילה נגד ישראל להפסקת כל מעשי הטרור נגדה. זו גם הזירה היחידה שישראל לא נאלצה, לפחות בגלוי, לתקוף את אויביה ולנטרל את כוחותיהם ² מה שמדגיש עוד יותר את ההצלחה של ההרתעה המשתקמת של ישראל.

תימן

סיכויי הסלמה:

נמוך

עד כמה פעילה הזירה?

עצימות בינונית

תמיכה עממית:

החות'ים ארגנו הפגנות
ועצרות נגד ישראל
וארה"ב בהשתתפות
אלפים, אך מדובר בנציגים
מהאוכלוסייה שנמצאת רק
תחת שליטתם

ירי טילים ורקטות:

תאריך אחרון:
4 במאי 2025
כמות פריטים: כ-370

מגמה כוללת: חיובית

הטיל החות'י שחדר את מערכות ההגנה הישראליות השבוע ופגע בסמוך לנתב"ג היה דווקא החריג ולא הכלל, שכן עד כה הפגינה מערכת הביטחון דיוק מדהים ביירוט הטילים שמשגר ארגון המורדים התימני ² קרוב ל-95 אחוזים. למעשה, מלבד הפגיעה הזאת זכורה רק התפרקות הטיל שנורה בדצמבר ושראש הנפץ שלו נותר שלם ופגע בבית ספר ברמת-אפעל, למרבה המזל ללא נפגעים. כל יתר הטילים יורטו.

בתחילת המלחמה עשו החות'ים שימוש רב יותר בכטב"מים ששיגרו לעברנו, ואפילו פגעו כמה פעמים. יבגני פרדר בן ה-50, שנפגע מכטב"ם כזה בתל-אביב ביולי שעבר, הפך לחלל היחיד הישראלי עד כה במערכה מול המורדים השיעים מתימן. חוץ מזה הצליחו החות'ים רק לגרום בהתקפותיהם לנזק קל לרכוש, ולא יותר מכך.

משמעות הדבר היא שהמערכה בחזית הזאת אינה איום אסטרטגי על ישראל, ואין בכוחה לשנות את המאזן האזורי. היא מפעילה טרור, בעיקר פסיכולוגי, על אזרחי המדינה שמתגוננים בממ"דים ובמקלטים לשמע כל אזעקה, אך לרוב היא אינה גורמת נזק רב. אם יצליחו החות'ים להמשיך לעקוף את ההגנה הישראלית, וכך למשל לגרום לביטולי טיסות נרחבים בנתב"ג ² זה כבר יהיה סיפור אחר. כרגע זה לא המצב. גם הביטולים של תחילת השבוע ככל הנראה יהיו זמניים בלבד, לפחות עד יעבור זעם.

לכאורה, דווקא המצור שהטילו החות'ים על פתח הים האדום, כאשר ניסו לפגוע בספינות שעברו שם, עשה יותר נזק אסטרטגי ² גם אם לא למדינת ישראל. אומנם ההכנסות בנמל אילת פחתו, התנועה בים האדום הצטמצמה ובוודאי שהתרסקו הרווחים של מצרים מתעלת סואץ, אך לפי מחקרים עדכניים ההשפעה של המצור הזה על ישראל הייתה מוגבלת למדי, כולל מבחינת עליות מחירים אפשריות ומבחינת הסחורות שאולי לא היו מגיעות לשוק הישראלי.

עם זאת, דווקא המצור הזה היה הזרז שדחף את הנשיא החדש בארה"ב, דונלד טראמפ, לפתוח במערכה נרחבת על החות'ים ² ולהפציץ מטרות נבחרות שלהם מדי לילה כבר יותר מחודש. לפי דיווחים, זהו רק הפתיח למבצע קרקעי של הממשלה התימנית נגד החות'ים, שבסופו של דבר אמור להחזיר לידיה את השליטה בצנעא הבירה ובאזורים כגון חודיידה. ההכרזה של טראמפ כי החות'ים נכנעו והסכימו להפסיק לירות על ספינות, וכתוצאה מכך יפסיק את התקיפות עליהם בעייתית מבחינת ישראל. עם זאת, הסרת המצור על הים האדום ² אם וכאשר זה אכן יקרה ² חשובה לנו ולו בממד הסמלי.

מבחינת צה"ל, התקיפות בתימן בתגובה לשיגורים עלינו היו gs fv נקודתיות, כולל פגיעה בנמל התעופה, וכן תחנות כוח ונמלים. גם בתגובה לפגיעת הכטב"ם בתל-אביב תקפה ישראל בנמל חודיידה. בינתיים התפתחה הבנה בין ישראל לממשל טראמפ שלפיה צה"ל ישאיר את העבודה נגד החות'ים לצבא האמריקני, אחרי שבתקופת הממשל הקודם לא נעשה שם כמעט דבר.

אירועי הימים האחרונים, שכללו שיגור של כמה וכמה טילים לעברנו ואף פגיעה בנתב"ג, חייבו

את ישראל לשבור את המשוואה הזאת. אחד הלקחים שלנו מאירועי 7 באוקטובר הוא שאיננו יכולים לתת לאחרים להגן עלינו, וחובה על צה"ל לעשות את העבודה בעצמו. אנחנו לא יכולים לשבת כברווז במטווח בזמן שאחרים תוקפים, להניח להרתעה שלנו להישחק ולפעול רק במקומות אחרים. עלינו לצאת למכות כואבות נגד החות'ים, גם אם בודדות, כדי להבהיר את העניין הזה.

אומנם בישראל ובארה"ב מעריכים כי כמות הטילים שמחזיקים החות'ים קטנה, והם לא יוכלו להמשיך בקצב הזה לאורך זמן ² אך אין בכך הבדל מבחינת ישראל. איום גדול כקטן הוא איום שעלינו לטפל בו, לפני שיהיה מאוחר מדי. בה בעת, צריך גם לקחת בחשבון שלפחות בינתיים המערכה מול המורדים מתימן אינה אסטרטגית, וכי הנזק שהסבו האמריקנים לחות'ים גדול מאוד. הם איבדו מפקדים בכירים ומפקדות, וסביר להניח שיתקשו לקבל טילים נוספים מטהרן ² שכן היא עצמה מתקשה להצטייד, ונאלצת להסתמך על גורמים כגון סין לצורך רכישת חומרי גלם לדלק טילים.

התקיפות של צה"ל ביומיים האחרונים היו בהחלט תגובה הולמת לירי על נתב"ג, אבל ייתכן שאסור להרפות מהגז. בראייה כוללת של הזירה התימנית, צריכה מערכת הביטחון לשמור על איזון נכון: אסור לה להסית את המשאבים של מערכת הביטחון מזירות חשובות יותר, כגון עזה ובעיקר איראן, אך גם אסור להפגין איפוק גדול מדי, שיתפרש כחולשה. עליה גם לנצל את החולשה הנוכחית של החות'ים, להגביר את הלחץ עליהם ² ובשאיפה להביא אותם למצב דומה לזה של המיליציות השיעיות בעיראק, שהודיעו כי יפסיקו לירות על ישראל.

מצבנו מול החות'ים טוב מבתחילת המלחמה, בעיקר בגלל שהאמריקנים "טיפלו" בהם נקודתית. אך גם לנו אסור להירדם על המשמר, ואירועי הימים האחרונים הוכיחו את נחיצות המעורבות שלנו בתימן. לכן, הבהרות מסר של צה"ל ביעדים נבחרים וחשובים והפעלת לחץ על החות'ים להפסיק בתקיפות עלינו ² כן; הישאבות למערכה ארוכת טווח ² לא.

איראן

סיכויי הסלמה:

חשש בינוני-גבוה

עד כמה פעילה הזירה?

עצימות נמוכה,
לצד מוכנות לפעולה

תמיכה עממית:

בינונית, לכל היותר

ירי טילים ורקטות:

תאריך אחרון:
1 באוקטובר 2024

כמות פריטים: כ-350
טילים, 170 כטב"מים

מגמה כוללת: חיובית

איראן שינתה את עורה במלחמה הנוכחית, ובפעם הראשונה תקפה ישירות את ישראל [?] במקום לפעול נגדה בחשאי, מאחורי הקלעים או בתמיכה בארגוני טרור. שני לילות הטילים נגדנו, לצד התגובה של צה"ל, שינו את המשוואה והפכו את הלחימה נגד המשטר בטהרן לעימות גלוי.

אלא שהרפובליקה האסלאמית מסיימת את 18 החודשים האחרונים במאזן שלילי: ברוב הזירות סביב ישראל היא נחלה הפסדים, הגנותיה נפרצו והיא הוכתה בידי חיל האוויר במתקפות ישירות, והיא גם הובכה מחיסולו של אסמאעיל הניה בלב הבירה שלה. במקביל כלכלתה קורסת, הלחץ הציבורי על המשטר גובר, מגמות של חילוניות והתרסה כלפי המשטר צוברות תאוצה, ותופעות של הפסקות חשמל, מחסור בתרופות ועוד הופכות נפוצות מאוד.

בלב ההתפתחויות עומדת ההאצה המשמעותית שביצעה טהרן בתוכנית הגרעין שלה, לצד ההתרסה כלפי המוסדות הבינלאומיים, ובראשם הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית. העובדה שאיראן כה קרובה לפצצה עוררה את הנשיא החדש דונלד טראמפ לדחוק אותה למשא ומתן כמעט בלתי אפשרי על פירוק מתקני הגרעין שלה. בינתיים ישראל ממתינה לפני תקיפה, בהתאם לבקשתו של הנשיא האמריקני, אך היא עוקבת מקרוב אחרי הדיונים בין הצדדים [?] ובכל מקרה עשויה לפעול כדי להגן על האינטרסים שלה ולמנוע אפשרות שאיראן תתחמש בגרעין מאחורי הגב של האמריקנים.

האיראנים מעוניינים מאוד להקל את הלחץ הכלכלי שלהם, שנובע גם מהעיצומים הרבים שמטיל עליהם טראמפ [?] כולל במהלך המשא ומתן [?] ולנסות להפחית את מצוקת התושבים. הם עשויים להסכים לפשרה בסוגיית הגרעין רק כדי למשוך זמן עד שכהונת טראמפ תסתיים. אך גם בווינגטון מבינים זאת, ובישראל מקווים שלא יחתמו על הסכם שלא יביא את העניין לכדי סיום מוחלט.

אחת הבעיות של המשא ומתן בין הצדדים היא שלא נכללה בו לפי הדיווחים התייחסות לתוכנית הטילים והחלל של איראן, שתאפשר לה לבנות טילים שיוכלו להגיע גם עד ללב ארה"ב עצמה, וגם לא לתמיכה של טהרן בארגוני טרור ברחבי העולם. כך למשל, אף שהאמריקנים מפציצים את החות'ים וטראמפ הפנה אצבע מאשימה ואיומים כלפי איראן על התמיכה בהם, הוא אינו מנסה להגיע לפתרון של המצב בעזרת שיח.

ואכן, אפשר להניח שגם עידוד איראני דוחף את החות'ים להתמיד במתקפות נגד ישראל על רקע המשך המערכה בעזה [?] ומבחינת טהרן זו השלוחה האחרונה כמעט שהיא יכולה להפעיל ביעילות כלשהי נגד ישראל, כך שזו השקעה רווחית.

אך בראייה כוללת, יכולת ההיזק של המשטר לישראל פחתה מאז תחילת המלחמה. יכולת ייצור הטילים שלה נפגעה, וגם ארגוני השלוחה ירדו מכוחם. שתי מתקפות טילים גדולות לא גרמו נזק משמעותי, ובינתיים היא לא יישמה את האיומים שלה לבצע מתקפה נוספת. היא נדחקת לפינה, והקלף האחרון שנותר לה בשרוול אולי הוא המשך פיתוח הגרעין [?] שמהווה במובנים רבים

תעודת ביטוח לעצם קיומו של המשטר, בנוסף לסכנה האסטרטגית שהוא מהווה לישראל. איראן אומנם גם מנהלת מערכה שקטה של ריגול, ערעור הסדר הציבורי וגיוס סוכנים בישראל, אבל בינתיים היא לא הצליחה לתרגם את גיוס הסוכנים ² שלא מעט מהם נחשפו בחודשים האחרונים ונעצרו ³ לביצוע פעולות חבלה בארץ. בניגוד לכך, הפעולות שמיוחסות למערכת הביטחון באיראן נרחבות הרבה יותר.

המשך המערכה מול הרפובליקה האסלאמית תלוי הרבה מאוד גם בארה"ב, בדיונים שלה מול ישראל ובתוצאות המגעים על תוכנית הגרעין. אומנם הפערים גדולים, אבל גם לאמריקנים יש תמריצים להגיע לעסקה שלא תבייש אותם ותוריד את הסוגיה מסדר היום שלהם. ישראל מצידה צריכה להמשיך לעמוד על המשמר, ובדומה למסרים שנשמעים לאחר פגיעת הטיל החות'י בסמוך לנתב"ג ⁴ להבהיר כי היא אינה יכולה להיות תלויה באמריקנים לשמירה על שלומה וביטחונה. היא כבר הוכיחה שביכולתה לתקוף באיראן ולהגיע למטרות מובחרות, וחלון הזמן הנוכחי עדיין אידיאלי להמשך המתקפות.

לאן ממשיכים מכאן?

שבע הזירות שנפתחו נגד ישראל בפתח מערכת חרבות ברזל עברו תמורה משמעותי. המגמה חיובית בשש מהן, ובולטת במיוחד היעלמותו המוחלטת של האיום בשתי זירות, לצד פגיעה ניכרת בסכנה משתיים נוספות. אך לעולם חוסן, ויש עוד מלאכה רבה. האיום החות'י עודנו שולי לפי שעה, וכך גם האיום האיראני הישיר. יש למנוע מהם להתפתח ולהוות סיכון לאזרחי המדינה, ולהוסיף לטפל בטרור הפעיל ביותר בעת הנוכחית, שבאופן אירוני שוב מקורו בעיקר ביהודה ושומרון.

מלבד שבע הזירות הללו, ישראל מתמודדת עם אתגרים ביטחוניים בשלל חזיתות נוספות. כך למשל, רק באחרונה נחשפה בירדן חוליה שביקשה לבצע פיגועים נרחבים נגד ישראל ולשגר נגדה רקטות, וכתוצאה מכך הכריזה הממלכה על הוצאה מחוץ לחוק של האחים המוסלמים. איראן מבקשת מאוד לטפח את המדינה הירדנית כאפיק חלופי להברחת אמצעי לחימה ועידוד טרור במקום החזיתות שאבדו לה בסוריה, בלבנון ובעזה.

לצה"ל אסור גם לשכוח את האיום המצרי, שצבאה הולך ובונה את תשתיותיו בחצי האי סיני בהכנה למלחמה אפשרית מול ישראל. אף שכרגע לא מדובר בסכנה ממשית, אם בכלל, אסור לנו לעצום עיניים לנוכח התופעה הזאת.

נוסף על כך מתנהלת מלחמה חריפה וקשה מאוד מול ישראל בזירה הבינלאומית, שכוללת הליכים נגדה במוסדות בינלאומיים כגון שני בתי הדין בהאג, עצרת האו"ם ומועצת הביטחון, מועצת זכויות האדם ועוד. צה"ל מצוי בפועל תחת אמברגו נשק מצד מדינות רבות, כולל כאלה כמו קנדה, שבעבר נחשבו ידידות גדולות של ישראל. בממד הכלכלי נאלצת הממשלה לכלכל את צעדיה ולראות כיצד היא ממשיכה לנהל את המלחמה מבלי לפגוע במשק שלנו באורח אנוש, לממן את עלויותיה הכבדות ולדאוג לרווחת האזרח הקטן. בה בעת, עליה לדאוג לחמש את צה"ל

ולדאוג שיהיה לו כל הדרוש לו לביצוע משימותיו [?] כולל לחימה בשטח בנוי ומתחת לקרקע בעזה, הפצצות באיראן ובתימן, מלחמה בטרור ביהודה ושומרון וקרבות אפשריים בסוריה.

לבסוף, הזירה שבה המצב אולי הוא החמור מכולם היא זו הפנימית. למגינת לב חזרנו למראות של איבה וטינה בקרב האוכלוסייה הישראלית שנראו כאן ערב 7 באוקטובר. החוסן הלאומי נשחק כתוצאה מכך, ועל הפרק נמצאות שאלות כבדות משקל. לא קל לאזן בין סוגיות כגון הצורך להחזיר את החטופים והשמדת חמאס, בין צורכי צה"ל לגיוס עוד ועוד חיילים ובין האילוצים הפוליטיים של הכללת מפלגות בקואליציה [?] וכל החלטה של הממשלה בעניין תגרור השלכות גם על אחדות העם הנסדקת. בעת הזאת דרושה הנהגה אמיצה, שמכבדת את כל אזרחי ישראל על אף חילוקי הדעות, שתדע לקבל את ההחלטות הנכונות למרות הלחצים ובה בעת להמשיך לדבר, להקשיב, להכיל ולהכליל גם את אלה שאינם מסכימים עימה.

ואחרי כל זה, במבט לאחור על כל מה שנעשה כאן מאז תחילת המלחמה, יש לנו סיבות רבות להיות מרוצים. לא הגענו אל המנוחה ואל הנחלה, אבל אחרי הבור של 7 באוקטובר הצלחנו לטפס החוצה, לשנות את המצב מיסודו ולבסס משוואה אזורית חדשה. המלאכה כאמור עוד רבה, אך אם זה מה שהצלחנו לעשות ב-18 החודשים האחרונים [?] ייתכן שאפשר לעשות עוד הרבה בעתיד הקרוב. לשם כך דרושה הנהגה אמיצה ונועזת, חכמה ומתוחכמת. נתפלל שכך יהיה.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 6 במאי, 2025

